Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 28. júla 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Poľnohospodárstvo — Nariadenie (ES) č. 1/2005 — Ochrana zvierat počas prepravy — Dlhé cesty — Príloha I kapitola V bod 1.4 písm. d) — Dĺžka trvania cesty a čas odpočinku zvierat počas prepravy — Preprava hovädzieho dobytku — Pojem ‚dostatočný čas odpočinku najmenej jednu hodinu' — Možnosť viackrát prerušiť prepravu — Článok 22 — Meškanie počas prepravy — Nariadenie (ES) č. 1234/2007 a nariadenie (EÚ) č. 817/2010 — Vývozné náhrady — Požiadavky v oblasti pohody živého hovädzieho dobytka počas prepravy — Nariadenie č. 817/2010 — Článok 2 ods. 2 až 4 — Úradný veterinárny lekár v mieste výstupu — Správa a zápis na dokumente, ktorý tvorí dôkaz o opustení colného územia Únie, ktorý sa týka splnenia alebo nesplnenia uplatniteľných ustanovení nariadenia č. 1/2005 — Neuspokojivý výsledok vykonaných kontrol — Článok 5 ods. 1 písm. c) — Záväzná alebo nezáväzná povaha uvedeného zápisu vo vzťahu k vnútroštátnemu orgánu príslušnému na výplatu vývozných náhrad"

Vo veci C-469/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Finanzgericht Hamburg (Finančný súd Hamburg, Nemecko) z 29. augusta 2014 a doručený Súdnemu dvoru 14. októbra 2014, ktorý súvisí s konaním:

Masterrind GmbH

proti

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, sudcovia D. Šváby (spravodajca), J. Malenovský, M. Safjan a M. Vilaras,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Hauptzollamt Hamburg-Jonas, v zastúpení: S. Heise, splnomocnená zástupkyňa,

— francúzska vláda, v zastúpení: S. Ghiandoni a D. Colas, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: B. Eggers a B. Schima, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 21. januára 2016,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka na jednej strane výkladu bodu 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I nariadenia Rady (ES) č. 1/2005 z 22. decembra 2004 o ochrane zvierat počas prepravy a s ňou súvisiacich činností a o zmene a doplnení smerníc 64/432/EHS a 93/119/ES a nariadenia (ES) č. 1255/97 (Ú. v. EÚ L 3, 2005, s. 1), a na druhej strane nariadenia Komisie (EÚ) č. 817/2010 zo 16. septembra 2010, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá v súlade s nariadením Rady (ES) č. 1234/2007, pokiaľ ide o požiadavky na poskytovanie vývozných náhrad v súvislosti s pohodou hovädzieho dobytka počas prepravy (Ú. v. EÚ L 245, 2010, s. 16).

2 Tento návrh bol podaný v rámci konania o žalobe, ktorou Masterrind GmbH namieta nezákonnosť rozhodnutia Hauptzollamt Hamburg-Jonas (Hlavný colný úrad Hamburg-Jonas, Nemecko) nariaďujúceho úplné vrátenie záloh na vývozné náhrady, ktoré jej boli poskytnuté na účely vývozu šiestich kusov plemenného hovädzieho dobytka do Maroka.

Právny rámec

Právo Únie

Nariadenie č. 1/2005

3 Odôvodnenia 11 a 19 nariadenia č. 1/2005 znejú:

„(11) V rámci dodržiavania základnej zásady, podľa ktorej nemožno zvieratá prepravovať spôsobom, ktorý by im mohol spôsobiť zranenie alebo nadmerné utrpenie, je na zabezpečenie jednotného a účinného uplatňovania tohto nariadenia v celom Spoločenstve primerané ustanoviť podrobné ustanovenia, zaoberajúce sa konkrétnymi potrebami, ktoré sa objavujú pri jednotlivých typoch prepravy. Takéto podrobné ustanovenia by sa mali vykladať a uplatňovať v súlade s uvedenou zásadou a mali by sa vždy včas aktualizovať vtedy, keď sa ukáže, že pre jednotlivé druhy zvierat alebo typy prepravy už nedokážu zabezpečiť dodržiavanie uvedenej zásady a najmä vtedy, ak sa objavia nové vedecké informácie.

…

(19) Nariadenie Rady (EHS) č. 3820/85 z 20. decembra 1985 o zosúlaďovaní niektorých právnych predpisov v sociálnej oblasti, ktoré sa týkajú cestnej dopravy [Ú. v. ES L 370, 1985, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 319] stanovuje pre vodičov cestných vozidiel maximálnu dobu jazdy a minimálnu dobu odpočinku. Je primerané, aby sa podobným spôsobom upravila dĺžka trvania cesty zvierat. Nariadenie Rady (EHS) č. 3821/85 z 20. decembra 1985 o záznamovom zariadení v cestnej doprave [Ú. v. ES L 370, 1985, s. 8; Mim. vyd. 07/001, s. 227] ustanovuje povinnosť inštalácie a používania záznamového zariadenia s cieľom zabezpečiť efektívnu kontrolu dodržiavania právnych predpisov v sociálnej oblasti, ktoré sa týkajú cestnej dopravy. Na uplatňovanie obmedzení dĺžky trvania prepravy podľa právnych predpisov o pohode zvierat je potrebné, aby boli zaznamenané údaje dostupné a bolo možné ich kontrolovať.“

4 Podľa článku 3 tohto nariadenia, nazvaného „Všeobecné podmienky prepravy zvierat“:

„Žiadna osoba nesmie prepravovať zvieratá alebo uskutočňovať prepravu zvierat spôsobom, ktorý im môže zapríčiniť zranenie alebo nadmerné utrpenie.

Naviac je potrebné dodržať tieto podmienky:

a) vopred sa prijmú všetky potrebné opatrenia na minimalizovanie dĺžky cesty a zabezpečenie potrieb zvierat počas nej,

…

f) preprava na miesto určenia sa uskutočňuje bezodkladne, pričom sa pravidelne kontrolujú a udržiavajú podmienky pohody zvierat,

…

h) zvieratám sa v primeraných intervaloch poskytuje voda, krmivo a odpočinok v množstve a kvalite primeranej pre ich druh a veľkosť.“

5 Podľa článku 6 ods. 3 nariadenia č. 1/2005 prepravcovia zveria zaobchádzanie so zvieratami pracovníkom, ktorí absolvovali školenie o príslušných ustanoveniach prílohy I tohto nariadenia.

6 Táto príloha obsahuje vo svojej kapitole V ustanovenia týkajúce sa intervalu napájania a kŕmenia, ako aj dĺžky trvania cesty a času odpočinku. Bod 1.4 tejto kapitoly sa týka cestnej prepravy domáceho hovädzieho dobytka okrem teliat počas dlhých ciest, ktoré sú definované v článku 2 písm. m) nariadenia č. 1/2005 ako cesty presahujúce 8 hodín, ktoré začínajú plynúť, keď sa presunie prvé zviera zásielky. Oddiel 1 tejto kapitoly znie:

„1.1. Požiadavky ustanovené v tomto oddiele sa vzťahujú na presun domácich nepárnokopytníkov okrem registrovaných nepárnokopytníkov, domáceho hovädzieho dobytka, oviec, kôz a ošípaných, s výnimkou leteckej prepravy.

1.2. Dĺžka trvania cesty v prípade zvierat uvedených v bode 1.1. nesmie presiahnuť osem hodín.

1.3. Maximálnu dĺžku trvania cesty uvedenú v bode 1.2. možno predĺžiť, ak sú splnené dodatočné požiadavky kapitoly VI.

1.4. Intervaly na napájanie a kŕmenie, dĺžka trvania cesty a čas odpočinku pri využití cestných vozidiel, ktoré spĺňajú požiadavky uvedené v bode 1.3., sú vymedzené takto
   a) … teľatá…
   b) ošípan[é]…;
   c) domáce nepárnokopytníky…
   d) všetky ostatné zvieratá druhov uvedených v bode 1.1. musia mať po 14 hodinách cesty poskytnutý čas na odpočinok najmenej jednu hodinu, postačujúcu najmä na ich napojenie a v prípade potreby nakŕmenie. Po uvedenom čase odpočinku ich možno prepravovať ďalších 14 hodín.

1.5. Po stanovenej dĺžke trvania cesty sa zvieratá musia vyložiť, nakŕmiť, napojiť a musí im byť poskytnutý odpočinok najmenej 24 hodín.

…

1.8. V áujme zvierat môžu byť dĺžky trvania cesty uvedené v bodoch 1.3., 1.4. a 1.7. písm. b) predĺžené o dve hodiny, najmä s prihliadnutím na blízkosť miesta určenia.

…“

7 Článok 22 nariadenia č. 1/2005 s názvom „Meškanie počas prepravy“ stanovuje:

„1. V prípade, ak nepredvídateľné okolnosti zabránia uplatňovaniu tohto nariadenia, prijme príslušný orgán opatrenia, ktoré sú potrebné na zabránenie meškaniu počas prepravy, alebo utrpeniu zvierat počas prepravy alebo na jeho zredukovanie na minimum. Príslušný orgán zabezpečí, aby sa na miestach preloženia, výstupných miestach a hraničných kontrolných miestach prijali osobitné opatrenia, ktorých cieľom je dať prednosť preprave zvierat.

2. Žiadna zásielka zvierat nesmie byť počas prepravy zadržaná, pokiaľ to nie je nevyhnutné z dôvodu pohody zvierat alebo z dôvodov verejnej bezpečnosti. Medzi ukončením nakladania a odoslaním nesmie nastať žiadne neodôvodnené zdržanie. Ak musí byť akákoľvek zásielka zvierat počas prepravy zdržaná na viac ako dve hodiny, príslušný orgán zabezpečí, aby sa na účel/na účely/s cieľom starostlivosti o zvieratá prijali primerané opatrenia a v prípade potreby boli zvieratá nakŕmené, napojené, vyložené a ustajnené.“

Nariadenia (ES) č. 1234/2007 a (EÚ) č. 817/2010

8 Podľa článku 168 nariadenia Rady (ES) č. 1234/2007 z 22. októbra 2007 o vytvorení spoločnej organizácie poľnohospodárskych trhov a o osobitných ustanoveniach pre určité poľnohospodárske výrobky (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov) (Ú. v. EÚ L 299, 2007, s. 1), ak ide o výrobky sektora hovädzieho a teľacieho mäsa, poskytovanie a vyplácanie náhrad za vývoz živých zvierat podlieha dodržiavaniu ustanovení právnych predpisov Spoločenstva, ktoré sa týkajú pohody zvierat a najmä ochrany zvierat počas prepravy.

9 Toto ustanovenie je vykonané nariadením č. 817/2010.

10 Odôvodnenie 5 tohto nariadenia uvedeného ako posledné stanovuje, že „hodnotenie fyzickej kondície a zdravotného stavu zvierat si vyžaduje osobitnú expertízu a skúsenosti. Preto by kontroly mal vykonávať veterinárny lekár. Takisto by mal byť objasnený rozsah týchto kontrol a stanovená vzorová správa, aby boli tieto kontroly presné a jednotné“.

11 V odôvodnení 7 uvedeného nariadenia je predovšetkým spresnené, že „bez toho, aby boli dotknuté prípady vyššej moci uznávané judikatúrou Súdneho dvora…, porušenie týchto ustanovení týkajúcich sa pohody zvierat nebude dôvodom na zníženie, ale na stratu vývoznej náhrady za počet zvierat, pri ktorých sa nedodržali požiadavky týkajúce sa ich pohody pri preprave“.

12 Článok 1 nariadenia č. 817/2010 stanovuje, že vývozné náhrady na živý hovädzí dobytok sa vyplácajú, len ak sa počas prepravy zvierat na prvé miesto vykládky v tretej krajine konečného určenia dodržali články 3 až 9 nariadenia č. 1/2005 a v ňom uvedené prílohy a toto nariadenie.

13 Podľa článku 2 ods. 2 nariadenia č. 817/2010:

„Úradný veterinárny lekár v mieste výstupu overuje v súlade so smernicou Rady 96/93/ES zo 17. decembra 1996, o osvedčovaní zvierat a živočíšnych výrobkov (Ú. v. ES L 13, 1997, s. 28; Mim. vyd. 03/020, s. 197) u tých zvierat, pre ktoré bola prijatá vývozná deklarácia, či:

a) boli splnené požiadavky ustanovené v nariadení (ES) č. 1/2005 od miesta odoslania, ako je ustanovené v článku 2 písm. r) daného nariadenia po miesto výstupu;

…

Úradný veterinárny lekár, ktorý vykonal kontroly, vypracováva správu podľa vzoru ustanoveného v prílohe I k tomuto nariadeniu, v ktorej potvrdí, či výsledky vykonanej kontroly podľa prvého pododseku boli uspokojivé alebo neuspokojivé.

… Kópia správy sa zasiela platobnej agentúre.“

14 Podľa toho istého článku 2 ods. 3 a 4, ak je úradný veterinárny lekár v mieste výstupu presvedčený, že požiadavky odseku 2 tohto článku boli splnené, potvrdzuje to zápisom na dokumente, ktorý tvorí dôkaz o opustení colného územia Európskej únie, pričom odpočíta počet zvierat, pre ktoré neboli splnené požiadavky nariadenia č. 1/2005.

15 Články 4 až 5 nariadenia č. 817/2010 stanovujú:

„*Článok 4*

Postup na vyplatenie vývozných náhrad

…

2. Žiadosti o vyplatenie vývozných náhrad … sú doplnené…

a) riadne vypracovaným dokumentom uvedeným v článku 2 ods. 3 tohto nariadenia;

…

Článok 5

Nevyplatenie vývozných náhrad

1. Celková suma vývoznej náhrady za zviera, vypočítaná v súlade s druhým pododsekom, sa nevypláca na:

…

c) zvieratá, pri ktorých sa na základe dokumentov uvedených v článku 4 ods. 2 a/alebo všetkých ďalších dostupných údajov o dodržiavaní tohto nariadenia príslušný orgán domnieva, že sa nedodržali články 3 až 9 nariadenia (ES) č. 1/2005 a v nich uvedené prílohy.

…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

16 V júni 2011 Masterrind prihlásila šesť kusov plemenného hovädzieho dobytka na vývoz do Maroka a rozhodnutím Hlavného colného úradu Hamburg-Jonas z 13. júla 2011 jej bola v súvislosti s týmto vývozom poskytnutá záloha na vývozné náhrady.

17 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že cesta nákladným autom z mesta Northeim (Nemecko), kde boli zvieratá naložené, do prístavu v meste Sète (Francúzsko), kde boli zvieratá naložené na účely ďalšej prepravy, prebiehala takto:

— 16. júna 2011 od 10.30 h: náklad,

— v ten istý deň okolo 11.30 h: opustenie miesta naloženia,

— v ten istý deň o 19.00 h: zastávka v meste Wasserbillig (Luxembursko), kde bola preprava prerušená na účely hodinovej prestávky na nakŕmenie a napojenie zvierat,

— v ten istý deň o 22.00 h: zastávka v meste Épinal (Francúzsko), kde bola preprava prerušená na účely druhej prestávky na nakŕmenie a napojenie zvierat v dĺžke 10 hodín s cieľom dodržať zákonné časy jazdy a doby odpočinku v cestnej doprave, ktoré predpisuje nariadenie (ES) č. 561/2006 z 15. marca 2006 o harmonizácii niektorých právnych predpisov v sociálnej oblasti, ktoré sa týkajú cestnej dopravy, ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia Rady (EHS) č. 3821/85 a (ES) č. 2135/98 a zrušuje nariadenie Rady (EHS) č. 3820/85 (Ú. v. EÚ L 102, 2006, s. 1),

— 17. júna okolo 8 h: pokračovanie v jazde,

— v ten istý deň o 17 h: príjazd do mesta Sète.

18 Po kontrole vykonanej úradným veterinárnym lekárom v mieste výstupu tento lekár v kontrolnej správe, ktorá sa vzťahovala na všetky zvieratá, uviedol zápis „Nie je v súlade s úradnou kontrolou podľa článku 2 nariadenia č. 817/2010“. Neskôr sa ukázalo, že podľa francúzskych veterinárnych orgánov dĺžka prepravy hovädzieho dobytka bez vyloženia, ktorá vrátane zákonom predpísaného času odpočinku vodiča nákladného auta presiahne 31 hodín, nespĺňa požiadavky vyplývajúce z nariadenia č. 1/2005.

19 V dôsledku toho rozhodnutím z 5. júna 2012 Hlavný colný úrad Hamburg-Jonas nariadil vrátenie vývozných náhrad, ktoré boli spoločnosti Masterrind vopred poskytnuté, zvýšených o 10 %.

20 Masterrind podala proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť a následne požiadala Európsku komisiu o názor na výklad príslušných ustanovení kapitoly V prílohy I nariadenia č. 1/2005 týkajúcich sa dĺžky prepravy a času odpočinku. Táto inštitúcia odpovedala, že podľa jej názoru z týchto ustanovení vyplýva, že v prípade hovädzieho dobytka je maximálna prípustná dĺžka prepravy 29 hodín od naloženia vrátane hodinovej prestávky na odpočinok vo vozidle, avšak v záujme zvierat, predovšetkým s ohľadom na blízkosť miesta určenia, možno čas prepravy predĺžiť o dve hodiny, pričom čas prepravy nemôže v žiadnom prípade prekročiť 31 hodín.

21 Rozhodnutím z 19. júla 2013 Hlavný colný úrad Hamburg-Jonas zamietol sťažnosť podanú spoločnosťou Masterrind, pričom uviedol, že je viazaný rozhodnutím francúzskeho úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu.

22 Masterrind v dôsledku toho podala proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Finanzgericht Hamburg (Finančný súd Hamburg, Nemecko), v ktorej uplatňovala, že z textu „čas odpočinku najmenej jednu hodinu“ uvedeného v bode 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I nariadenia č 1/2005 vyplýva, že čas odpočinku medzi dvoma úsekmi prepravy môže trvať dlhšie než jednu hodinu.

23 Podľa vnútroštátneho súdu treba v súvislosti s riešením sporu, ktorý mu bol predložený, odpovedať na jednej strane na otázku, či text „čas odpočinku najmenej jednu hodinu“ uvedený v bode 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I nariadenia č 1/2005 skutočne znamená, že čas odpočinku medzi dvoma úsekmi prepravy môže trvať dlhšie než jednu hodinu, a na druhej strane, či zápis úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu, ktoré sa nachádza vo Francúzsku, v ktorom je uvedené, že preprava, o ktorú ide vo veci samej, neprebehla v súlade s týmto nariadením, možno spochybniť pred nemeckým orgánom príslušným na vyplatenie vývozných náhrad za prevážané zvieratá.

24 V súvislosti s prvou otázkou sa vnútroštátny súd v prvom rade domnieva, že nie je relevantné, že preprava, o akú ide vo veci samej, nebola rozdelená na dva úseky jazdy, ako sa uvádza v bode 1.4 písm. d), ale na tri úseky, ktoré trvali najprv 8 hodín a 30 minút, potom 2 hodiny a napokon 9 hodín,

lebo ani jeden z týchto úsekov a ani dva po sebe nasledujúce úseky po sčítaní nepresiahli maximálne trvanie 14 hodín stanovené týmto ustanovením pre každý z dvoch úsekov prepravy, ktoré toto ustanovenie stanovuje.

25 Ďalej s odkazom na bod 15 rozsudku z 9. októbra 2008, Interboves (C-277/06, EU:C:2008:548), ako aj na bod 18 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi v tejto veci Interboves (C-277/06, EU:C:2008:162), sa tento súd domnieva, že uvedené ustanovenie stanovuje čas odpočinku, ktorý musí trvať najmenej jednu hodinu, ale ktorý môže byť dlhší. Domnieva sa, že normotvorca Únie spresnil všeobecné pravidlo uvedené v článku 3 druhom odseku písm. a) nariadenia č. 1/2005, podľa ktorého treba vopred prijať všetky potrebné opatrenia na minimalizovanie dĺžky cesty a zabezpečenie potrieb zvierat počas nej, pokiaľ ide o prepravu hovädzieho dobytka, pravidlom uvedeným v bode 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I tohto nariadenia, ktoré stanovuje čas odpočinku najmenej jednu hodinu a nie presne jednu hodinu, ako uvádza Komisia.

26 Vnútroštátny súd sa pokiaľ ide o hlavný dôvod tohto času odpočinku domnieva, že tento čas nie je určený len na napojenie a nakŕmenie zvierat, pričom sa odvoláva na pojem „najmä“ alebo rovnocenné pojmy použité v rôznych jazykových verziách tohto pravidla, ktorý je uvedený v texte „čas na odpočinok najmenej jednu hodinu, postačujúcu najmä na ich napojenie a v prípade potreby nakŕmenie“. Uvedený čas odpočinku môže byť, tak ako v prejednávanom prípade, odôvodnený dodržaním právnej úpravy v oblasti času jazdy a doby odpočinku uplatňujúcej sa na vodičov v cestnej doprave, pretože v tomto čase môžu byť zvieratá nakŕmené a napojené.

27 Napokon podľa vnútroštátneho súdu časy odpočinku, ktoré dopĺňajú dva úseky prepravy v trvaní najviac 14 hodín, nemôžu prekročiť celkovo 14 hodín, ktoré zodpovedajú maximálnej dĺžke úseku prepravy. Takéto obmedzenie, ktoré je podľa vnútroštátneho súdu významne kratšie, než odpočinok v trvaní 24 hodín s vyložením, ktorý je ustanovený v bode 1.5 kapitoly V prílohy I nariadenia č. 1/2005 po dvoch úsekoch jazdy v trvaní každý najviac 14 hodín, je odôvodnené tým, že čas odpočinku bez vyloženia má menej priaznivý vplyv a cieľom obmedziť v maximálne možnej miere kumulovanie času jazdy bez vyloženia.

28 V súvislosti s druhou otázkou a síce, či má zápis úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu, v ktorom je uvedené, že preprava neprebehla v súlade s nariadením č. 1/2005, záväzný charakter pre orgán príslušný na vyplatenie vývozných náhrad za prevážané zvieratá sa vnútroštátny súd domnieva, že uvedenie zápisu týkajúceho sa posúdenia súladu s týmto nariadením a opečiatkovaním dokumentu týmto veterinárnym lekárom predstavuje administratívny procesný úkon, ktorý možno napadnúť len súčasne s rozhodnutím vo veci samej o zamietnutí poskytnutia vývozných náhrad orgánom príslušným na ich vyplatenie.

29 Na podporu tohto názoru uvedený vnútroštátny súd v prvom rade uvádza, že úkon úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu nemá priamy regulačný účinok voči vývozcovi a tretím osobám a právna situácia vývozcu je ovplyvnená len rozhodnutím orgánu príslušného na vyplatenie vývozných náhrad. Tento úkon je teda jedným z viacerých štádií konania predovšetkým s ohľadom na článok 4 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 817/2010, ktorý pristupuje k zápisu úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu ako k formálnej podmienke, ktorá je splnená bez ohľadu na kladný, či záporný obsah tohto zápisu, pričom vecné posúdenie prináleží orgánu príslušnému na vyplatenie vývozných náhrad.

30 V druhom rade odkazuje na rozsudok z 13. marca 2008, Viamex Agrar Handel (C-96/06, EU:C:2008:158), a z 25. novembra 2008, Heemskerk a Schaap (C-455/06, EU:C:2008:650), z ktorých vyplýva, že kladné vyjadrenie úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu nepredstavuje nevyvrátiteľnú domnienku dodržania ustanovení upravujúcich prepravu zvierat a v dôsledku toho ho orgán príslušný na vyplatenie vývozných náhrad nemusí rešpektovať v prípade, že sú mu známe skutočnosti, ktoré toto vyjadrenie vyvracajú.

31 Nakoniec sa vnútroštátny súd domnieva, že správa o výsledkoch uskutočnenej kontroly, ktorú musí vypracovať úradný veterinárny lekár v mieste výstupu súčasne s uvedením zápisu na vývoznom dokumente a ktorá musí byť určená uvedenému orgánu, obsahuje skutočnosti, ktoré vychádzajú z osobitnej odbornej praxe veterinárneho lekára a ktoré síce majú podľa tohto súdu osobitnú hodnotu, avšak táto odborná hodnota nemá súvislosť s právnym posúdením overenia splnenia podmienok nároku na náhrady platobnou agentúrou vzhľadom na zistenia uskutočnené týmto veterinárnym lekárom.

32 Za týchto okolností Finanzgericht Hamburg (Finančný súd Hamburg) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa úprava uvedená v bode 1.4 kapitoly V prílohy I nariadenia č. 1/2005, podľa ktorej sa musí zvieratám po 14 hodinách cesty poskytnúť čas odpočinku najmenej jednu hodinu postačujúcu najmä na ich napojenie a v prípade potreby nakŕmenie, skôr ako ich možno prepravovať ďalších 14 hodín, vykladať v tom zmysle, že úseky prepravy môže prerušiť aj prestávka na odpočinok, ktorá trvá dlhšie ako jednu hodinu, alebo niekoľko prestávok na odpočinok, z ktorých najmenej jedna trvá jednu hodinu?

2. Je príslušná platobná agentúra členského štátu viazaná zápisom úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu v zmysle článku 2 ods. 3 nariadenia č. 817/2010, čo vedie k tomu, že zákonnosť [negatívneho charakteru] tohto zápisu musí preskúmať výlučne ten orgán, ktorý je zodpovedný za konanie [tohto veterinárneho lekára], alebo zápis úradného veterinárneho lekára predstavuje iba procesný úkon, ktorý možno napadnúť len súčasne s opravnými prostriedkami podanými na súd, ktoré sú prípustné proti rozhodnutiu platobnej agentúry vo veci samej?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

33 Prvou časťou prvej otázky sa vnútroštátny súd pýta, či sa má bod 1.4 kapitoly V prílohy I nariadenia č. 1/2005 vykladať v tom zmysle, že v rámci cestnej prepravy dotknutého druhu zvierat, predovšetkým hovädzieho dobytku, možno dva úseky prepravy v rozsahu štrnástich hodín prerušiť časom odpočinku presahujúcim jednu hodinu.

34 Je potrebné konštatovať, že odpoveď na túto otázku vyplýva priamo zo samotného znenia tohto ustanovenia, podľa ktorého musia mať dotknuté druhy zvierat po štrnástich hodinách prepravy dostatočný čas odpočinku v trvaní „najmenej jednej hodiny“. Toto znenie je jednoznačné a uvádza, že trvanie odpočinku medzi jazdami môže presiahnuť jednu hodinu.

35 Ako však uviedol generálny advokát v bodoch 58, 59 a 62 svojich návrhov, preprava živých zvierat musí v súvislosti s týmto aspektom spĺňať tiež všeobecné podmienky stanovené v článku 3 nariadenia č. 1/2005. Ako sa uvádza v odôvodnení 11 tohto nariadenia, podrobné ustanovenia zaoberajúce sa konkrétnymi potrebami, ktoré sa objavujú pri jednotlivých typoch prepravy, ako je bod 1.4 kapitoly V prílohy I uvedeného nariadenia sa majú vykladať a uplatňovať v súlade so zásadou zakotvenou v prvom odseku uvedeného článku 3 a ďalej spresnenou niektorými všeobecnými podmienkami uvedenými v odseku 2 tohto článku, podľa ktorej nemožno zvieratá prepravovať spôsobom, ktorý by im mohol spôsobiť zranenie alebo nadmerné utrpenie. Medzi týmito podmienkami sa nachádza minimalizovanie dĺžky cesty a bezodkladné uskutočnenie prepravy, ktoré sú uvedené v písmenách a) a f) tohto druhého odseku.

36 Účelom „času odpočinku“ v zmysle uvedeného bodu 1.4 písm. d), ktorý musí byť poskytnutý zvieratám na napájanie a prípadne kŕmenie, je, ako vyplýva z jeho znenia, umožniť prepravovaným zvieratám, aby si odpočinuli od únavy a nepohodlia v dôsledku predchádzajúcej cesty, a tiež umožniť, aby druhý úsek presunu prebiehal za dobrých podmienok. Pokiaľ prestávka v preprave spĺňa základné požiadavky na odpočinok, možno túto prestávku považovať za odôvodnenú, pričom nie je rozhodujúce, či k jej predĺženiu došlo výlučne na tento účel alebo z dôvodu iných požiadaviek súvisiacich so samotnou prepravou.

37 V dôsledku toho nemôže byť dĺžka odpočinku medzi jazdami nikdy taká, aby za konkrétnych podmienok, za ktorých prebieha tento odpočinok a celá preprava, mohla prepravovaným zvieratám spôsobiť zranenie alebo nadmerné utrpenie. Vnútroštátnemu orgánu príslušnému na vyplatenie vývozných náhrad a prípadne vnútroštátnym súdom prináleží, aby v tejto súvislosti v každom jednotlivom prípade vykonali požadované posúdenie s ohľadom na všetky relevantné skutočnosti, najmä primeranosť prijatých organizačných opatrení.

38 Zároveň je potrebné uviesť, že nariadenia č. 1/2005 bráni tomu, aby celkové dĺžky trvania cesty a odpočinku, ktoré sú stanovené v bode 1.4 kapitoly V prílohy I tohto nariadenia, presiahli 29 hodín s výhradou ich predĺženia o dve hodiny v záujme zvierat podľa bodu l.8 tejto kapitoly, pričom nesmie byť dotknuté uplatnenie článku 22 uvedeného nariadenia, ktorý upravuje meškanie počas prepravy v prípade nepredvídateľných okolností, ktoré bránia uplatneniu tohto nariadenia.

39 Ako uviedol generálny advokát v bodoch 51 až 55 svojich návrhov, povolenie celkovej dĺžky trvania cesty a času odpočinku, ktorá by presahovala 29 hodín, by bolo jednak v rozpore so zásadou zakotvenou v článku 3 prvom odseku nariadenia č. 1/2005 a pripomenutou v bode 35 týchto návrhov, a síce v rozpore s nutnosťou zabrániť zraneniam a nadmernému utrpeniu prepravovaných zvierat, ako aj s požiadavkami, ktoré z tejto zásady vyplývajú, podľa ktorých je potrebné minimalizovať dĺžku cesty a prepravu uskutočniť bezodkladne. V tejto súvislosti podľa bodu 1.5 kapitoly V prílohy I uvedeného nariadenia sa po uplynutí dĺžok trvania cesty stanovených v bode 1.4 uvedenej kapitoly V zvieratá musia vyložiť, nakŕmiť a napojiť a musia odpočívať najmenej 24 hodín. Tento výklad je ďalej podporený tým, že v bode 1.8 tejto kapitoly je stanovené, že výlučne v záujme zvierat môžu byť dĺžky trvania cesty uvedené v bode 1.4 uvedenej kapitoly predĺžené o dve hodiny, najmä s prihliadnutím na blízkosť miesta určenia.

40 Druhou časťou svojej prvej otázky sa vnútroštátny súd ďalej pýta, či sa má bod 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I nariadenia č. 1/2005 vykladať v tom zmysle, že v rámci cestnej prepravy dotknutého druhu zvierat, predovšetkým hovädzieho dobytku, môžu dva úseky prepravy v rozsahu štrnástich hodín, ktoré musia byť prerušené prestávkou na odpočinok v dĺžke najmenej jednej hodiny, obsahovať tiež ďalšie prestávky v preprave.

41 Bez ohľadu na skutočnosť, že nie je reálne možné uložiť vodičom prepravujúcim dotknuté zvieratá povinnosť, aby uskutočnili prestávku v jazde až po uplynutí maximálnej doby prepravy v rozsahu štrnástich hodín, treba uviesť, že za bežných podmienok predstavujú úseky prepravy, keď sa vozidlo nezúčastňuje cestnej premávky a je zaparkované, objektívne menšiu záťaž pre prepravované zvieratá než úseky presunu, ako vyplýva z definície „oddychového miesta“, ktorá je uvedená v článku 2 písm. t) nariadenia č. 1/2005, a podľa ktorej sa ním rozumie „akákoľvek zastávka počas cesty, ktorá nie je miestom určenia“ a z niektorých častí stanoviska k pohode zvierat počas prepravy prijatého Vedeckým výborom pre zdravie a pohodu zvierat 11. marca 2002, v ktorých sa zdôrazňujú nepriaznivé účinky pohybu vozidla na pohodu prepravovaných zvierat. Z toho vyplýva, že okolnosť, že sa doba presunu v maximálnom rozsahu štrnástich hodín skladá z jednej alebo viacerých prestávok v preprave, v zásade nemusí byť považovaná za nepriaznivú z hľadiska pohody zvierat.

42 Táto dodatočná prestávka alebo viacero dodatočných prestávok však musia byť jednak odôvodnené požiadavkami, ktoré súvisia so samotnou prepravou, a jednak v súlade s bodom 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I nariadenia č. 1/2005 musia byť pripočítané k úsekom prepravy na účely výpočtu doby prepravy v maximálnom rozsahu štrnástich hodín, ktorého sú súčasťou.

43 Na prvú otázku teda treba odpovedať, že bod 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I nariadenia č. 1/2005 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci cestnej prepravy dotknutého druhu zvierat, najmä hovädzieho dobytku s výnimkou teliat, môže čas odpočinku medzi dvoma dobami presunu v zásade presiahnuť jednu hodinu. Ak však táto dĺžka trvania odpočinku presiahne jednu hodinu, nesmie byť taká, aby za konkrétnych podmienok, za ktorých prebieha tento odpočinok a celá preprava, mohla prepravovaným zvieratám spôsobiť zranenie alebo nadmerné utrpenie. Okrem toho celkové dĺžky trvania cesty a odpočinku, ktoré sú stanovené v bode 1.4 písm. d) tejto kapitoly, nesmú presiahnuť 29 hodín s výhradou ich predĺženia o 2 hodiny v záujme zvierat podľa bodu l.8 uvedenej kapitoly, pričom nesmie byť dotknuté uplatnenie článku 22 tohto nariadenia v prípade nepredvídateľných okolností. Ďalej platí, že doby presunu v rozsahu maximálne 14 hodín môžu obsahovať jednu alebo viacero prestávok v jazde. Tieto prestávky v jazde však musia byť pripočítané k úsekom presunu na účely výpočtu celkovej doby presunu v rozsahu maximálne 14 hodín, ktorého sú súčasťou.

O druhej otázke

44 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má nariadenie č. 817/2010 vykladať v tom zmysle, že úrad príslušný na vyplatenie vývozných náhrad je viazaný zápisom úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu na dokumente potvrdzujúcom, že dotknuté zvieratá opustili colné územie Únie, v ktorom sa uvádza, že v prípade všetkých alebo niektorých z týchto zvierat neboli počas ich prepravy dodržané príslušné ustanovenia nariadenia č. 1/2005.

45 V prvom rade treba uviesť, že podľa článku 2 ods. 2 až 4 nariadenia č. 817/2010 sa úkon úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu obmedzuje len na overenie splnenia uplatniteľných ustanovení nariadenia č. 1/2005 a na vypracovanie správy pre orgán príslušný na vyplatenie vývozných náhrad, v ktorej sú potvrdené výsledky vykonaných kontrol, pričom tieto výsledky sú tiež uvedené v poznámke na dokumente, ktorý tvorí dôkaz o opustení colného územia Únie.

46 Naopak, podľa článku 5 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 817/2010 orgánu príslušnému na vyplatenie vývozných náhrad prináleží, aby posúdil, či v rámci dotknutej prepravy boli alebo neboli dodržané uplatniteľné ustanovenia nariadenia č. 1/2005, lebo príslušné rozhodnutie musí byť prijaté na základe dokumentov uvedených v článku 4 ods. 2 nariadenia č. 817/2010 a/alebo všetkých ďalších dostupných dokumentov, ktoré sa týkajú dodržania uvedeného nariadenia. V uvedenom článku 4 ods. 2 sa v prípade časti prepravy vykonávanej na území Únie stanoví požiadavka predloženia dokumentu potvrdzujúceho, že tovar opustil colné územie Únie, ktorý vyplní úradný veterinárny lekár v mieste výstupu podľa článku 2 ods. 3 alebo 4 tohto nariadenia uvedeného ako posledné. Okrem toho je medzi dokumentmi, ktoré má tento orgán k dispozícii, uvedená aj správa tohto veterinárneho lekára podľa článku 2 ods. 2 druhého pododseku uvedeného nariadenia. Táto správa, ktorá sa vyplní v súlade so vzorom uvedeným v prílohe I uvedeného nariadenia obsahuje podrobné údaje, ako aj poznámky, ktoré prípadne umožnia orgánu príslušnému na výplatu vývozných náhrad, aby sa oboznámil s odôvodnením okolností, na ktorých základe považoval úradný veterinárny lekár v mieste výstupu výsledky kontrol, ktoré boli vykonané v prípade niektorých alebo všetkých prepravovaných zvierat, za neuspokojivé, a ktoré ho viedli k tomu, aby toto zistenie uviedol na dokumente, ktorý potvrdzuje, že tovar opustil colné územie Únie, ako je stanovené v uvedenom článku 2 ods. 4.

47 Po druhé treba pripomenúť, že Súdny dvor, ktorý rozhodoval v rámci predchádzajúcej právnej úpravy o opačnej situácii, keď vyjadrenie úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu obsahovalo kladné vyjadrenie tohto lekára v súvislosti s výsledkom kontroly o dodržaní ustanovení upravujúcich prepravu živých zvierat, rozhodol, že takéto vyjadrenie veterinárneho lekára nepredstavuje nevyvrátiteľnú

domnienku dodržania týchto ustanovení a v dôsledku toho ho orgán príslušný na vyplatenie vývozných náhrad nemusí rešpektovať v prípade, že sú mu známe skutočnosti, ktoré toto vyjadrenie vyvracajú (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. marca 2008, Viamex Agrar Handel, C-96/06, EU:C:2008:158, body 34, 35, 37 a 41, ako aj z 25. novembra 2008, Heemskerk a Schaap, C-455/06, EU:C:2008:650, body 25 a 30).

48 Keďže ustanovenia relevantné pre uvedené rozsudky sa v podstate zhodujú s ustanoveniami, ktoré platia v súčasnosti, záver vyplývajúci z uvedenej judikatúry ostáva naďalej platný.

49 Ak teda možno spochybniť vyjadrenie úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu, ak sa domnieva, že zvieratá boli prepravované v súlade s podmienkami, ktorých dodržanie je požadované na vyplatenie vývoznej náhrady, neexistuje dôvod na to, aby to tak nebolo aj v prípade opačného vyjadrenia.

50 Z toho vyplýva, že podľa ustanovení nariadenia č. 817/2010 rozhodnutie o splnení podmienok na nárok na výplatu vývozných náhrad, najmä podmienok v oblasti dodržiavania uplatniteľných požiadaviek nariadenia č. 1/2005, patrí do právomoci vnútroštátneho orgánu príslušného na výplatu týchto náhrad, lebo informácie uvedené úradným veterinárnym lekárom v mieste výstupu v rámci spolupráce medzi týmito dvoma subjektmi, zavedenej nariadením č. 817/2010, sú nepochybne dôkazom, ale vyvrátiteľným.

51 Toto konštatovanie je zosilnené, ak sa, tak ako v konaní vo veci samej, hodnotenie tohto veterinárneho lekára netýka fyzickej kondície a zdravotného stavu zvierat, ktoré podľa odôvodnenia 5 nariadenia č. 817/2010 vyžaduje osobitnú expertízu a skúsenosti, ktoré odôvodňujú, aby kontroly boli vykonané veterinárnym lekárom. Domnienka významu, ktorá sa prirodzenie viaže k vyjadreniam, ktoré vykoná odborník v oblasti svojej odbornosti, sa nepoužije, ak sa tieto posúdenia týkajú otázok, ktoré nepatria do tejto oblasti odbornosti.

52 Na druhú otázku preto treba odpovedať tak, že nariadenie č. 817/2010 sa má vykladať v tom zmysle, že úrad príslušný na vyplatenie vývozných náhrad za hovädzí dobytok nie je viazaný zápisom úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu na dokumente potvrdzujúcom, že dotknuté zvieratá opustili colné územie Únie, v ktorom sa uvádza, že v prípade všetkých alebo niektorých z týchto zvierat neboli počas ich prepravy dodržané príslušné ustanovenia nariadenia č. 1/2005.

O trovách

53 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. **Bod 1.4 písm. d) kapitoly V prílohy I nariadenia Rady (ES) č. 1/2005 z 22. decembra 2004 o ochrane zvierat počas prepravy a s ňou súvisiacich činností a o zmene a doplnení smerníc 64/432/EHS a 93/119/ES a nariadenia (ES) č. 1255/97 sa má vykladať v tom zmysle, v rámci cestnej prepravy dotknutého druhu zvierat, najmä hovädzieho dobytku s výnimkou teliat, môže čas odpočinku medzi dvoma dobami presunu v zásade presiahnuť jednu hodinu. Ak však táto dĺžka trvania odpočinku presiahne jednu hodinu, nesmie byť taká, aby za konkrétnych podmienok, za ktorých prebieha tento odpočinok a celá preprava, mohla prepravovaným zvieratám spôsobiť zranenie alebo nadmerné utrpenie. Okrem toho celkové dĺžky trvania cesty a odpočinku, ktoré sú stanovené v bode 1.4 písm. d) tejto kapitoly, nesmú**

presiahnuť 29 hodín s výhradou ich predĺženia o 2 hodiny v záujme zvierat podľa bodu I.8 uvedenej kapitoly, pričom nesmie byť dotknuté uplatnenie článku 22 tohto nariadenia v prípade nepredvídateľných okolností. Ďalej platí, že doby presunu v rozsahu maximálne 14 hodín môžu obsahovať jednu alebo viacero prestávok v jazde. Tieto prestávky v jazde však musia byť pripočítané k úsekom presunu na účely výpočtu celkovej doby presunu v rozsahu maximálne 14 hodín, ktorého sú súčasťou.

2. **Nariadenie (EÚ) č. 817/2010 zo 16. septembra 2010, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá v súlade s nariadením Rady (ES) č. 1234/2007, pokiaľ ide o požiadavky na poskytovanie vývozných náhrad v súvislosti s pohodou hovädzieho dobytka počas prepravy, sa má vykladať v tom zmysle, že úrad príslušný na vyplatenie vývozných náhrad za hovädzí dobytok nie je viazaný zápisom úradného veterinárneho lekára v mieste výstupu na dokumente potvrdzujúcom, že dotknuté zvieratá opustili colné územie Európskej únie, v ktorom sa uvádza, že v prípade všetkých alebo niektorých z týchto zvierat neboli počas ich prepravy dodržané príslušné ustanovenia nariadenia č. 1/2005.**

Podpisy